

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра туризму та готельного господарства

ІНДУСТРІЯ ТУРИЗМУ І СФЕРА ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
з нагоди 10-ої річниці створення кафедри туризму та готельного
господарства у Східноєвропейському національному університеті
імені Лесі Українки

Луцьк 2018

Київ : ТОВ «ОК–ПОЛІГРАФ», 2018. – 136 с. 2. Кузик Степан. Теоретичні проблеми туризму : суспільно-географічний підхід : монографія / Степан Кузик. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 254 с. 3. Любіцева О. О. Методика розробки турів. Навч. посібник / О. О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2008. – 300 с. 4. Стафійчук В. І. Рекреологія : навч. посіб. – 2-е вид. / В. І. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2008. – 264 с. 5. Чеховська Л. Я. Основи краєзнавчо-туристичної діяльності / Л. Я. Чеховська, Р. Р. Сіренко : Навч. посібн. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 172 с.

УДК 338.48-32

КОРОТУН С. І., ЯКОВИШИНА М. С.

s.i.korotun@nuwm.edu.ua, m.s.yakovyshyna@nuwm.edu.ua

Національний університет водного господарства та природокористування

ТЕАТРАЛІЗОВАНІ ЕКСКУРСІЇ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Туризм давно став масовим явищем, невід'ємною частиною життя більшості людей. Важливими напрямками досліджень у туризмі є мотиви, якими турист керується, відправляючись у подорож: що його цікавить, що саме змушує його мандрувати? Власне, мотив – це той результат (предмет), заради якого здійснюється діяльність. Тобто, туристські мотиви є визначальними компонентами попиту. Тому система планування, розробки та реалізації туристичного продукту будується на туристських мотиваціях.

У 2005 році Асоціація пригодницьких подорожей (АТТА), дійшла висновку, що активний туризм визначає поєднання природи, фізичної активності та культури. Так, у дослідженнях 2005 року, мандрівники згадували терміни «ризик», «хард кор», «екстремальний», «фізичний», «напруга», «небезпека», «сила». Нині у дослідженнях 2017 року ризик, як мотив, згадується рідко. Мандрівники тепер роблять акцент на перебуванні в природному середовищі, отриманні важливих знань та досвіду. Тобто, результати дослідження демонструють, що через десять років активний турист еволюціонував, і для нього перш за все мотиваціями для пригодницьких подорожей є: особисте зростання, розширення світогляду, навчання, природа та відкриття, психічне здоров'я, веселощі, унікальний досвід та ін. [6]. У забезпеченні цих мотивів необмежені можливості має екскурсійна діяльність.

В контексті сервісного забезпечення турпродукту екскурсія покликана задовольнити духовні, естетичні, інформаційні потреби людини, при цьому реалізуючи пізнавальну функцію туризму: розширення світогляду, організації культурного дозвілля, відпочинку, спілкування. Екскурсії збуджують інтерес населення до пізнання рідної країни, її історико-культурних та природних пам'яток, а отже, допомагають формувати мотивацію у туристів відправитись у подорож, щоб ознайомитись з найбільш видатними пам'ятками давнини і сьогодення. Щоб місія

екскурсійної діяльності була реалізована, необхідно застосовувати відповідні методи і прийоми.

Основним завданням екскурсійної діяльності є викликати інтерес до пізнання різних процесів, об'єктів та явищ, тобто, стимулювати освітню мотивацію туриста. Формальні екскурсії досить часто не викликають зацікавленості, а іноді, навіть, формують негативне відношення до сухого викладу матеріалу. Тому на зміну формальним підходам до проведення екскурсій приходять інтерпретативні.

«Інтерпретація природної та культурної спадщини» – це творчий підхід, що широко застосовується в країнах Євросоюзу та США для розробки та проведення інтерактивних екскурсій, і який дозволяє формувати особистий досвід екскурсантів та емоційні зв'язки з об'єктом екскурсії [4]. Це – екскурсії, на яких екскурсант не простий спостерігач, а головна дійова особа. Тобто, ви опиняєтесь в освітньому середовищі, у якому відчуваєте себе активним учасником пізнавального процесу.

Фрімен Тілден запропонував шість принципів інтерпретації, які були доповнено Л. Беком і Т. Кейблом у 2002 році [4].

Ще одним із інтерпретаційних елементів сучасних екскурсій є їх театралізація. Популяризації даної форми екскурсії сприяв розвиток рухів історичної реконструкції й історії повсякденності або «живої історії» (англ. *«living history»*).

Так склалося, що плануючи навчально-пізнавальну екскурсію у нове місто, серед екскурсійних об'єктів завжди обирався краєзнавчий музей, оскільки його фонди містять вичерпну інформацію про історико-культурну та природну спадщину краю. З часом музеї почали втрачати свою туристичну привабливість, а процес театралізації екскурсійної діяльності дозволяє повернути відвідувачів.

Дубенський історико-культурний заповідник та Рівненський краєзнавчий музей мають успішний досвід проведення театралізованих екскурсій. Зокрема, нічна екскурсія «Духи та легенди Дубенського замку» входить у десятку найкращих театралізованих екскурсій України [2, 5]. У місті Рівне краєзнавчий музей для своїх відвідувачів іноді влаштовує нічне театралізоване дійство «В гостях у князя Любомирського», проте за своїм рівнем організації дана екскурсія поки що поступається дубенській. Рівненський зоопарк також проводить театралізовану нічну екскурсію, але у форматі квесту, присвяченому Міжнародній ночі кажанів.

На нашу думку, цікавою для туристів могла би бути театралізована екскурсія у Тунелі кохання, що у Клевані. За допомогою романтичних образів можна відтворити кілька легенд, пов'язаних із даною популярною туристичною локацією.

Ми пропонуємо кілька ідей для проведення театралізованої екскурсії у Рівненському обласному краєзнавчому музеї. Зокрема, під час театралізації у відділі природи можна використати фрагменти збірки «Мова зела» місцевого автора Євгена Шморгуна. Розповідаючи про особливості

волинської природи, можна згадати про давні городища, про те, що ритуальні дійства в дохристиянські часи супроводжувались споживанням пива – традиційного напою, для виготовлення якого використовувався хміль, додати цитати з оповідання «Зело із рога достатку»: «Напій цей вважався священним дарунком богів... На території Волині хміль відігравав таку ж важливу роль, як і виноградна лоза у південних народів... Найдавніші зображення хмелю знаходять на викопних у древніх курганах турячих рогах – рогах достатку... Ріг достатку – обов'язковий атрибут слов'янських божеств, зокрема богині Мокоші, матері врожаю». Доречно було б відтворити образ жреця чи князя, котрий за допомогою священного посуду проголошує благоденство своїх одноплемінників, театралізувати ритуал спільного причащення хмільного напою із «рога достатку», який у давнину вселяв впевненість у майбутньому благополуччі. Можна запросити екскурсантів стати учасниками цього ритуалу, тобто змінити пасивну форму театралізації на активну. Це дасть змогу відвідувачам відчути власний зв'язок з історією. Варто навести прислів'я, народні звичаї, пов'язані з використанням хмелю, згадати значення хмелю у побуті: це був і матеріал для плетіння кошиків, і засіб для миття голови, ліки, червоняста фарба для пряжі, тощо. Також варто згадати про хміль, як промислову сировину пивоваріння, зокрема, про те, що у 30-х роках ХХ стор. Волинь була у когорті лідерів з вирощування хмелю. Так, до 1932 року регіон займав 3-тє місце у світовій торгівлі хмелем (по сумі оборотів на першому місці був Жатець (у Чехії), потім Нюрнберг, Дубно, Лондон) [1].

Ще однією ідеєю для театралізації може бути легенда, пов'язана із колоною Божої Матері, що біля Воскресенського Собору міста Рівне. У даному випадку доречно буде використати прийом розвитку холистичного (цілісного) мислення: об'єднання екскурсантів у досягненні спільної мети. Так, варто спробувати відтворити атмосферу часів, коли у Рівному лютувала епідемія, і міські жителі зібрали гроші на спорудження кам'яної статуї Божої Матері, встановлення якої допомогло позбутись хвороби. За переказами, через 75 років по тому у місті почалась епідемія холери. Сподіваючись на повторне чудодійне зцілення, рівняни реставрували колону, що теж співпало із завершенням епідемії [3]. Відвідувачам екскурсії можна запропонувати разом скласти колону Божої Матері (наприклад, із маленьких фрагментів старого фото).

Отже, враховуючи сучасні тенденції формування мотивацій для подорожей, зокрема те, що нинішні туристи зацікавлені у особистому зростанні, розширенні свого світогляду, навчанні, вдало організована екскурсійна діяльність має великий потенціал для популяризації історико-культурних та природних туристичних ресурсів і здатна сформувати потужний туристичний потік у регіон.

Список використаних джерел: 1. Дубно. Карта історико-культурної спадщини [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://shtetlroutes.eu/uk/dubno-cultural-heritage-card/> 2. Затамувавши подих: 12 найкращих театралізованих

екскурсії в Україні [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://zruchno.travel/News/New/1236?lang=ua> 3. Легенда про рівненську Мадонну [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://retrorivne.com.ua/> 4. Основи навчально-виховної роботи (Fundamentals of Nature Interpretation) [перекладений та адаптований модуль / translated and adapted module developed by D.A. Saunders, M.C. Domroese and the Center for Biodiversity and Conservation of the American Museum of Natural History]. 5. Яковишина М. С. Екскурсійна діяльність як засіб реалізації туристичного потенціалу історико-культурної спадщини регіону / М. С. Яковишина, М. Ю. Пухович // Туризм: наука, освіта, практика : зб. тез доп. міжн. наук.-практ. конф., 15-17 березня 2018 р. – Рівне : вид. О. Зень, 2018. – С. 179–183. 6. Beckmann, Christina (2017). *Research Reveals Adventure Travelers Primarily Motivated by Transformation* //Adventure Travel News. - Режим доступу: <https://www.adventuretravelnews.com/research-reveals-adventure-travelers-primarily-motivated-by-transformation>

УДК 338.48

НАЛИВАЙКО А. Є.

mezinpark@gmail.com

Мезинський національний природний парк

ТЕРИТОРІЯ МЕЗИНСЬКОГО НПП – ПРОСТІР ДЛЯ МАНДРІВНИКІВ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРОМАД

Розробка екомаршрутів і популяризація екотуризму є дуже важливим чинником збереження природи, зменшення антропогенного навантаження та рівня дигресії ґрунтів. Так екотуризм, як форма відпочинку, сумісна з екологічними і соціальними вимогами, відповідальна перед природою, така, що сприяє її захисту.

Розробкою еколого-освітніх, пізнавальних краєзнавчих стежок на Чернігівщині займаються національні парки, волонтери. Саме парки останнім часом стають справжніми осередками екотуризму в країні.

Мезинський національний природний парк займає площу в 31 тис. га і розташований в межах Коропського району теж має свої екотуристичні принади: мальовничі ландшафти, ріка Десна з її заплавленими озерами і малими притоками, карбонатні джерела, чисте повітря, значне біорізноманіття.

Для даної території слід планувати два типи відпочинку: екскурсійний (транзитний) і багатоденний (тури вихідного дня, корпоративний туризм тощо). Екскурсійний тип відвідування полягає в короточасній (від декількох годин до одного дня) мандрівці територією НПП та до пам'яток природи, як додаткової зупинки на екотуристичному маршруті. Цей тип відвідування повинен передбачати коротку інформативну розповідь та демонстрацію основних елементів і етапів господарювання сіверян. Також сюди можна віднести замовлення традиційного обіду, дегустацію виробленої тут продукції чи проведення цікавого майстер-класу.